

swedsec

ÅKU 2024

ÅRLIG KUNSKAPSUPPDATERING

2023-10-03

Innehåll

Inledning	2
Den årliga kunskapsuppdaterings funktion	2
Struktur för ÅKU	2
Kognitiva nivåer	2
Ämnen ÅKU 2024	3
Repetition	4
Bostadsrättsföreningens ekonomi	4
Peningtvätt och bolån	5
Medlåntagare utan att äga säkerheten	5
Amorteringsregler	6
Tjänstepension	6
Aktiehandel och handelsmiljö – olika förutsättningar och risker för olika typer av börsbolag	8
Skillnad och gränser mellan rådgivning och informationsgivning	9
Olika värdepappersförvar – skillnader och likheter	9
Produktstyrning - hållbarhet	10
Normgivning i EU	11
Nyheter	12
Valutarisker i fondsparande	12
Valutarisker och valutaexponering i kapitalförvaltning	12
Konjunkturterminologi	12
Internationella kapitalflöden	13
Internationell handel	14
Förutsättningar för rådgivning om hållbarhet	14
Finansiell stabilitet	15
Etikfall	16
Fullmakt/behörighet/befogenhet	16

Inledning

Den årliga kunskapsuppdaterings funktion

För att ha en aktiv Swedsec-licens krävs att licenshavaren varje år gör en årlig kunskapsuppdatering (ÅKU) inom ämnen som Swedsecs prövningsnämnd har valt ut. Kunskapskraven för ÅKU innehåller såväl nya företeelser eller regler som repetition av ämnen från de olika licensieringstesterna.

Struktur för ÅKU

Swedsec har ett system med yrkesanpassade licensieringstester. Även ÅKU ska vara anpassad till yrkesroll. ÅKU 2024 innehåller totalt 18 ämnen.

För att säkerställa att licenshavarna både uppdaterar befintliga kunskaper och tar del av nyheter i såväl kunskapskraven som generella nyheter på marknaden är ämnena för ÅKU 2024 indelade i tre avsnitt:

- Repetitionsämnen, dvs ämnen från kunskapskraven för licensieringstesterna som Swedsecs prövningsnämnd bedömt bör repeteras av licenshavarna.
- Nyheter: Nya ämnen i kunskapskraven, dvs ämnen som har föranlett förändringar i kunskapskraven för licensieringstesterna i samband med de senaste uppdateringarna, och andra aktuella ämnen som bedöms vara relevanta, men som inte ingår i kunskapskraven för licensieringstesterna.
- Etikfall, som skildrar olika situationer som licenshavarna kan möta i sitt arbete och som innehåller dilemman där det ibland inte finns ett rätt svar utan där situationen är mer komplex.

Varje licenshavare ska genomföra kunskapsuppdatering av de ämnen som är markerade för respektive yrkesroll i matrisen nedan. Den som arbetar med till exempel både investeringsrådgivning och bolån ska genomföra ämnen för båda rollerna.

Kognitiva nivåer

Kunskapskraven för ÅKU ska fungera som stöd vid utformning av utbildningar och uppgiftskonstruktion. Förutom utbildningsmoment ska ÅKU innehålla kontrollfrågor. I beskrivningen till varje ämne framgår vilken kognitiv nivå licenshavaren förväntas ha uppnått efter att ha genomfört kunskapsuppdateringen. I tabellen nedan beskrivs olika kognitiva nivåer.

Nivå	Förklaring
Känna till (K)	Licenshavaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Licenshavaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Licenshavaren ska kunna använda till exempel formler, regler, lagar och metoder.

Ämnen ÅKU 2024

Ämne	Ledning och kontroll-funktioner ^A	Rådgivare ^B	Specialister ^C	Bolån ^D	Informations-givare ^E
Repetitionsämnena					
Bostadsrättsföreningens ekonomi				X	
Penningtvätt och bolån	X			X	
Medlåntagare utan att äga säkerheten				X	
Amorteringsregler				X	
Tjänstepension		X			
Skillnad och gränser mellan rådgivning och informationsgivning	X	X			X
Olika värdepappersförvar – skillnader och likheter		X			X
Aktiehandel och handelsmiljö		X	X		X
Produktstyrning - hållbarhet	X				
Normgivning i EU	X				
Nyheter					
Valutaexponering i fondsparande		X			
Valutarisker och valutaexponering i kapitalförvaltning			X		
Konjunkturterminologi	X	X	X		X
Internationella kapitalflöden	X	X	X		
Internationell handel			X		
Förutsättningar för rådgivning om hållbarhet	X	X			
Finansiell stabilitet	X		X		
Etikfall					
Fullmakt/behörighet/befogenhet	X	X	X	X	X

^A Personer som arbetar i ett företags ledning eller kontrollfunktioner inom värdepappersmarknaden, till exempel verkställande direktörer och andra ansvariga chefer, compliance officers samt vissa befattningar inom riskkontroll och andra kontrollfunktioner.

^B Personer som arbetar med finansiell rådgivning till konsumenter eller investeringsrådgivning till kunder och/eller personer som arbetar med försäkringsdistribution avseende livförsäkringar med sparmoment till privatpersoner och företag, till exempel privatrådgivare, företagsrådgivare och Private Banking-rådgivare.

^C Personer som arbetar inom olika typer av specialistfunktioner inom värdepappersområdet, till exempel fond- och portföljförvaltare, analytiker och aktiemäklare.

^D Personer som arbetar med att sätta samman, erbjuda, bevilja, förmedla eller ge råd om bostadskrediter till konsumenter, till exempel bolånerådgivare och kredithandläggare.

^E Personer som ger information om finansiella instrument, investeringstjänster eller sidotjänster utan att ge investeringsrådgivning.

Repetition

Bostadsrättsföreningens ekonomi

En mycket viktig faktor vid kreditprövning och belåning av en bostadsrättslägenhet är att även föreningens ekonomi ska analyseras. Motsvarande gäller vid belåning av en lägenhet i en bostadsförening eller ett bostadsaktiebolag.

I samband med belåning av lägenheter ska en genomlysning av föreningens ekonomi göras för att bedöma dess inverkan på lägenhetens värde och hur avgiften kan komma att påverkas i framtiden. Det handlar primärt om att bedöma föreningens skuldsättning och räntekostnader i förhållande till intäkter och hur stor del av föreningens skuld som belöper på den lägenhet som ska belånas.

Dessutom bör beaktas hur avgiften påverkas om räntorna på föreningens lån ökar eller om eventuell tomträttsavgäld stiger.

En annan viktig del är att analysera vad som händer med avgiften om föreningens lokaler blir svåra att hyra ut så att dessa intäkter kraftigt minskar eller kanske helt försvinner.

Bostadsrättsfastighetens skick och underhåll är också viktigt för att avgöra om intäkterna är tillräckliga för att klara framtida underhållsbehov utan stora avgiftshöjningar.

Analysen är av väsentligt intresse för såväl kreditgivaren som kunden eftersom den bland annat bör ligga till grund för bedömning av säkerhetens värde och risk för framtida avgiftshöjningar.

Poster i årsredovisningen som licenshavaren ska förstå och kunna förklara

1. årsavgift per kvadratmeter upplåten med bostadsrätt,
2. skuldsättning per kvadratmeter,
3. sparande för underhåll och återinvesteringar per kvadratmeter,
4. räntekänslighet, och
5. energikostnad per kvadratmeter.

Licenshavaren ska

- förstå och kunna förklara hur analysen av en förenings ekonomi går till och hur föreningens ekonomi även påverkar kundens ekonomi.
- förstå att i samband med belåning av en lägenhet i en bostadsrättsförening, bostadsförening och bostadsaktiebolag ska även föreningens ekonomi analyseras.

Läsanvisningar:

[Tryggare bostadsrätt - Regeringen.se SOU 2017:31 Stärkt konsumentskydd på bostadsrättsmarknaden https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2017/04/sou-201731/](https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2017/04/sou-201731/)

[Guide: Så får du koll på ekonomin i en brf - Hemnet](#)

[Bostadsrättsförening - Få koll på ekonomin | Erik Olsson Fastighetsförmedling](#)

[Föreningens ekonomi - vad ska du titta efter och viktiga nyckeltal - Fastighetsbyrån \(fastighetsbyran.com\)](#)

Penningtvätt och bolån

Enligt penningtvättslagen är kreditgivaren förhindrad att etablera eller upprätthålla en affärsförbindelse eller utföra en enstaka transaktion, om kreditgivaren inte har tillräcklig kännedom om kunden för att kunna hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen. Om kunden har lån kan detta innebära att banken exempelvis måste överväga att säga upp lånet eller vägra ta emot en amortering.

Bolån kan utnyttjas för penningtvätt och det finns därför anledning att vara extra uppmärksam på vissa riskhöjande faktorer. Exempel på sådana faktorer är om:

- kunden vid förvärv av bostad betalar en kontantinsats utan att kunna ge en trovärdig förklaring till medlens ursprung
- kunden önskar köpa en osedd fastighet/bostadsrätt utan att bry sig om priset, avgifter eller kostnader eller ytterligare detaljer om affären
- bostadslånet amorteras eller extraamortering görs genom betalning från ovanliga källor eller från andra personer
- bostadslånet till stor del eller i sin helhet återbetalas efter en mycket kort tid och utan rimlig förklaring

I kundkännedomskontrollen ingår alltid att lära känna och förstå kundens ekonomiska situation. Kreditgivaren ska förstå och bedöma rimligheten av uppgifterna om kundens inkomst och varifrån kundens pengar och förmögenhet kommer. Kreditgivaren bör även genomföra lämpliga kontroller av kundens uppgifter och verifiera dessa mot olika källor som officiella register, databaser med flera, till exempel inkomstuppgifter via Skatteverket, eller mot dokument som kunden presenterar, som exempelvis arvhandlingar eller försäljningskontrakt. Verifiering är särskilt viktigt i de fall medlen uppges komma från arv eller gåva från ett annat land än Sverige, om kunden uppger att medlens ursprung är spelvinst eller i de fall kundens förklaring till varifrån medlen kommer inte verkar vara rimlig.

Licenshavaren ska kunna tillämpa penningtvättslagens krav på kundkännedom för bolånekunder. Licenshavaren ska förstå vilka risker som finns och vilka kontroller som ska göras med hänsyn till dessa.

Läsanvisning:

SIMPT (Svenska institutet mot penningtvätt) se Grundläggande vägledning kundkännedom och Vägledning allmän riskbedömning bank, avsnitt 3.1-4 och 3.5.3. Länk: [Vägledningen | Svenska institutet mot penningtvätt \(simpt.se\)](https://www.simpt.se)

Medlåntagare utan att äga säkerheten

Det är vanligt förekommande att föräldrar hjälper sina vuxna barn att komma in på bostadsmarknaden genom att stå med på barnets lån. Detta kan få negativa familjerättsliga konsekvenser för exempelvis ett syskon om föräldern avlider. Ett annat vanligt exempel är om en kund går med på ett lån som ska användas för att finansiera renovering av sin sambos fritidshus. Licenshavaren ska känna till att det kan få familjerättsliga konsekvenser om en kund går med som medlåntagare för en annan persons lån. Då sambor inte bodelar värdet på fritidshus kan det drabba medlåntagaren negativt vid en separation om inga avtal är upprättade mellan parterna. I allmänhet bör rådgivare inte ge juridisk rådgivning, men bör känna till att kunden bör kontrollera med en jurist vad som gäller, och om det finns behov att upprätta något familjerättsligt avtal, innan man går med på en annan persons lån.

Läsanvisning:

Ekonomisk familjerätt av Folke Grauer

Amorteringsregler

Syftet med ämnet är att repetera utvalda delar av amorteringsreglerna, speciellt sådana som uppfattas som krångliga både av rådgivare och kunder, fokus detta år ligger på undantag från amorteringskravet. *En översyn av amorteringsreglerna pågår och bör beaktas när utbildning för ÅKU tas fram.*

Frågor som ofta uppkommer:

- Vem kan få undantag från amorteringskravet?
- Vad innebär det att omständigheterna måste ha inträffat efter att lånet har lämnats?

Licenshavaren ska:

- förstå varför amorteringskravet finns och kunna tillämpa det och därmed förstå vilka lån som omfattas.
- förstå och kunna förklara begreppet amorteringsgrundande värde, skuldkvot och reglerna kring detta samt veta hur man beräknar amorteringsgrundande skuld och skuldkvotsgrundande kreditbelopp.
- kunna tillämpa regelverket om när ny värdering får göras.

Läsanvisningar:

Finansinspektionens föreskrifter om amortering av bolån [Föreskrifter om amorteringskrav | Finansinspektionen](#)
[Om undantag från amorteringskrav | Finansinspektionen](#)

[PM: Bolånetagarnas marginaler och amorteringsundantag i början av 2023 \(fi.se\)](#) s 13

Tjänstepension

Tjänstepension har blivit en allt viktigare del i anställdas framtida pension och sägs numera utgöra cirka en tredjedel av den totala pensionen för en medelinkomsttagare. Tjänstepensionen ökar i betydelse ju högre lön en anställd har. Det är därför viktigt att finansiella rådgivare har goda kunskaper i ämnet tjänstepension. Förändringar sker nu och då i de största kollektivavtalade tjänstepensionerna och en repetition av licenshavares kunskaper bedöms lämplig.

Kollektivavtalad tjänstepension

När det gäller tjänstepension ska licenshavaren förstå vilka val för framtida pension som de som omfattas av de största kollektivavtalen (ITP, SAF-LO, AKAP-KR/KAP-KL och PA16) har att göra (val av försäkringsföretag, förvaltningsform (traditionell försäkring eller fondförsäkring) samt val av återbetalningsskydd eller ej). Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan avgiftsbestämd och förmånsbestämd tjänstepension och begreppet tiotaggare. Licenshavaren ska förstå valcentralernas roll och känna till de största valcentralerna Collectum (för ITP), Fora (för SAF-LO), Valcentralen eller Pensionsvalet (för AKAP-KR/KAP-KL) samt SPV (för PA 16).

Icke-kollektivavtalad tjänstepension eller ingen rätt till tjänstepension

Licenshavaren ska förstå att vissa inte omfattas av kollektivavtalad tjänstepension men då kan ha rätt till frivilligt avtalad tjänstepension (antingen som en "kopia" av de kollektivavtalade tjänstepensionsplanerna eller helt fristående egna utfästelser av en arbetsgivare). Licenshavaren ska även förstå innebörden av att en person inte omfattas av någon rätt till tjänstepension alls, och vad man som företagare eller individ då bör tänka på.

Andra väsentliga begrepp och företeelser avseende pension

Licenshavaren ska förstå vad som avses med direktpension och löneväxling och när det kan vara lämpligt att löneväxla. Licenshavaren ska förstå begreppen återköp och flytträtt samt känna till gällande lagregler för återköp och

flytt. Licenshavaren ska förstå vad en flytt av försäkring innebär i finansiellt hänseende (avgifter och eventuell påverkan på garantier m m) och i försäkringshänseende. Med det senare avses att en följd av flytt av pensionsförsäkring kan vara att försäkringstagarens befintliga riskförsäkring i avgivande försäkringsföretag (t ex sjukförsäkring) upphör, och att försäkringstagaren riskerar att inte kunna teckna ny motsvarande försäkring i det mottagande försäkringsföretaget pga detta bolags hälsoregler.

Läsanvisningar:

Valcentraler:

[Vad är en valcentral - minPension](#)

<https://www.konsumenternas.se/konsumentstod/jamforelser/sparande--pension/kollektivavtalade-tjanstepensioner/jamfor-valcentraler/>

Icke-kollektivavtalad tjänstepension eller ingen rätt till tjänstepension:

[Rätt till tjänstepension eller ej: https://www.pensionsmyndigheten.se/orange-bloggen/orange-bloggen/det-har-behover-du-veta-om-kollektivavtal-och-tjanstepension](https://www.pensionsmyndigheten.se/orange-bloggen/orange-bloggen/det-har-behover-du-veta-om-kollektivavtal-och-tjanstepension)

[Ingen rätt till tjänstepension: https://www.konsumenternas.se/sparande--pension/pension/tjanstepension/ingen-tjanstepension/](https://www.konsumenternas.se/sparande--pension/pension/tjanstepension/ingen-tjanstepension/)

[Ingen rätt till tjänstepension/företagare: https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/vad-paverkar-din-pension/du-som-ar-foretagare](https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/vad-paverkar-din-pension/du-som-ar-foretagare)

[Ingen rätt till tjänstepension/anställd: https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/tjanstepension/har-du-tjanstepension#:~:text=Om%20du%20jobbar%20inom%20kommun,kompen-sera%20med%20ett%20eget%20sparande](https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/tjanstepension/har-du-tjanstepension#:~:text=Om%20du%20jobbar%20inom%20kommun,kompen-sera%20med%20ett%20eget%20sparande)

Direktpension:

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2023.10/378193.html?q=direktpension>

Löneväxling:

<https://www.minpension.se/allt-om-pensioner/tjanstepension/alltdubehovervetaomlonevaxling>

Återköp:

1. <https://www.konsumenternas.se/konsumentstod/fragor--svar/pension/privat-pensionsforsakring/aterkop/jag-vill-aterkopa-min-pensionsforsakring.-hur-gor-jag/>
2. <https://www.skatteverket.se/privat/skatter/forsakringar/aterkopavpensionsforsakring.4.18e1b10334e8bc80002218.html>

Flytträtt

<https://www.konsumenternas.se/sparande--pension/pension/pensionsfakta/flyttratt/>

<https://www.konsumenternas.se/arkiv---nyheter-bloggar-och-poddar/nyheter/2021/november/tank-langsigtigt-nar-du-flyttar-din-tjanstepension/>

<https://www.fi.se/sv/publicerat/tal-och-debatt/2020/asa-larson-om-flyttratt/>

https://www.fi.se/contentassets/8197ea55c3944e4d8c3180cb6382cb77/rapport2006_16.pdf sid 7-9 *om riskskyddet och hur det kan påverkas av en flytt*

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2023.9/2898.html>

Aktiehandel och handelsmiljö – olika förutsättningar och risker för olika typer av börsbolag

Förutsättningarna för aktiehandel varierar beroende på börsbolagens storlek och karaktär. I de större börsbolagen, vilka i huvudsak är noterade på Nasdaq Stockholms huvudlistor Large Cap och Mid Cap, är handeln i regel tämligen likvid, dvs det omsätts löpande stora volymer aktier. Sverige har emellertid ett mycket stort antal mindre börsbolag. Sammanlagt är ca 1 000 bolag noterade på de svenska marknadsplatserna, varav ca 700 bolag på de s k MTF-plattformarna, Nasdaq First North, Spotlight Stock Market och NGM SME. Under 20220 stod de svenska MTF-plattformarna för knappt 40 procent av alla aktier som är noterade på tillväxtmarknader i EU och för ca 60 procent av handelsomsättningen på tillväxtmarknader inom EU. I dessa bolag är handeln ofta illikvid, vilket innebär att endast ett mindre antal aktier omsätts löpande.

Om handeln är illikvid kan prissättningen ofta påverkas kraftigt redan av transaktioner om mindre belopp. Illikvid handel innebär i regel att utbudet på de olika prisnivåerna på köp- och säljsidan är litet. När så är fallet kan det exempelvis vara möjligt att kraftigt höja aktiekursen, "senast betalt", redan genom köp om ett begränsat belopp, ofta benämnt "enpetare". I sammanhanget kan erinras om att det är möjligt att köpa eller sälja en enda aktie, något krav på s k handelsposter finns alltså inte, vilket var fallet för ett tiotal år sedan.

Detta medför att prissättningen i sådana aktier ofta är tämligen volatil, dvs priset rör sig i hög grad upp och ner. Eftersom "senast betalt" blir minde tillförlitligt som måttstock för priset kan det vara svårt att ange ett adekvat och precist marknadspris i sådana aktier. Vidare uppstår en risk för att aktörer utnyttjar den illikvida handeln i otillåtna syften. Ett tämligen vanligt agerande är att en köpare snabbt köper av hela eller stora delar av säljsidan. Detta kan förstås vara motiverat av affärsmässiga skäl och därmed tillåtet. Syftet kan dock också (endast) vara att åstadkomma en snabb prisökning, för att ge sken av att "något är på gång" i aktien. Motivet är då i stället att starta en brasa och locka andra köpare att följa efter och handla på högre kurser. Om och när en sådan efterfrågan uppstår säljer aktören sitt inköpta innehav - och kanske även ett redan tidigare befintligt innehav - på den fabricerat höga kursnivån. Agerandet, som kallas momentum ignition, saknar självständiga kommersiella intressen och är därför marknadsmanipulation, dvs ett brottsligt agerande.

I viss mån förhindras momentum ignition genom att marknadsplatserna inför tillfälliga handelsstopp vid kraftiga kursrörelser, s k Volatility Guards. Detta sker om priset på exempelvis en aktie avviker procentuellt från senast betalt (Dynamic Volatility Guard) eller det senaste priset i en auktion (Static Volatility Guard) i viss utsträckning. Beträffande aktier som ingår i Nasdaq Stockholms breda index slår Volatility Guard till vid en prisförändring om 3 (Dynamic) eller 10 procent (Static). När det gäller aktier på de mindre listorna, och i synnerhet "frimärksaktier", krävs större prisförändringar. Om en Volatility Guard har utlösts sker ingen automatmatchad handel utan stället beräknas priset genom ett s k auktionsförfarande, som i regel varar i en minut.

Marknadsplatserna och även Finansinspektionen har också möjlighet att stoppa handeln, s k handelsstopp, vilket exempelvis kan ske om det uppstår misstanke om att insiderinformation har läckt ut eller om det råder betydande osäkerhet rörande ett noterat bolags finansiella ställning eller information till marknaden.

Handelsstopp pga felaktig prissättning sker dock i praktiken mycket sällan, vilket är naturligt eftersom marknadsplatserna måste vara försiktiga med att överpröva marknadens prissättning. När handelsstopp sker är det i regel kopplat även till osäkerhet rörande bolagets finansiella situation eller informationsgivning.

Att marknadsplatserna sällan har synpunkter på marknadens värdering av aktierna medför att priset på aktier i mindre tillväxtbolag kan röra sig oerhört kraftigt utan att det har släppts någon ny information från eller om bolagen – inte sällan förekommer på de mindre listorna kursrusningar om tresiffriga tal. En investerare bör förstås fundera lite extra innan hen köper en aktie efter en sådan rusning. Inte sällan kan här misstänkas att det är fråga om momentum ignition, se ovan.

En annan variant av marknadsmanipulation som främst förekommer i illikvida aktier är s k order book layering eller spoofing. Förfarandet går i korthet ut på att aktören lägger stora och "falska" eller "icke-genuina" ordrar, dvs ordrar som inte är avsedda att gå till avslut utan som endast läggs för att ge sken av att efterfrågan eller utbudet är stort. Syftet är att locka andra aktörer att lägga ordrar till högre eller lägre pris än de annars skulle gjort. Eftersom aktören egentligen inte vill att de falska orderarna ska leda till avslut läggs de i regel inte på bästa köp- eller säljkurs utan längre ner i orderboken, där sannolikheten för avslut är lägre. Om priset ändras så att orderarna riskerar att gå till avslut så dras de tillbaka.

Licenshavaren ska känna till det som beskrivits ovan.

Läsanvisningar:

Om handelsstopp: se prop,2016/17:162 s 293 f samt punkt 4.7 i Nasdaq Stockholm Nordic Member Rules, Version 4.7,

[https://www.nasdaq.com/docs/2023/07/03/Nasdaq-Nordic-Member-Rules-version-4.7-\(effective-as-of-July-3,-2023\).pdf](https://www.nasdaq.com/docs/2023/07/03/Nasdaq-Nordic-Member-Rules-version-4.7-(effective-as-of-July-3,-2023).pdf)

Om Volatility Guards: se Appendix M i Nasdaq Nordic Market Model 2023:06, 2023,

https://www.nasdaq.com/docs/2023/07/03/Nasdaq-Nordic-Market-Model-2023_06_.pdf

Om enpetare, momentum ignition och order book layering/spoofing: se Aktiefusk – Var går gränsen? En bok om marknadsmanipulation, Myrdal, Jonas och Leopoldson, Jan, 2021.

Skillnad och gränser mellan rådgivning och informationsgivning

Såväl i lagen om värdepappersmarknaden som i lagen om försäkringsdistribution ställs krav på att personer som ger råd om finansiella produkter har viss kunskap och kompetens. Detta är en viktig del av konsumentskyddet inom finansiell sektor. Syftet är att se till att finansiella institut uppfyller sin skyldighet att förse kunder med korrekt information och att ge råd som är lämpliga i förhållande till den individuella kundens förutsättningar. Personer med kundkontakt kan lätt hamna i olika typer av situationer som glider över gränserna för vad som kan definieras som informationsgivning respektive investeringsrådgivning. För att tydliggöra de finansiella institutens ansvar och kunders förväntningar i olika situationer är det därmed viktigt att kunna särskilja praktiska situationer utifrån vad som kan kategoriseras som lämnande av faktabaserad information och vad som utgör personliga råd till kund.

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan investeringsrådgivning och informationsgivning och att utgångspunkten är hur kunden har uppfattat situationen.

Läsanvisningar:

Lag om värdepappersmarknaden 1 kap. 4c§

Lag om försäkringsdistribution 1 kap. 9§ p.19

Kommissionens Delegerade Förordning (EU) 2017/565 preambel 15 och artikel 9

Proposition 2017/18:216 En ny lag om försäkringsdistribution, kap. 6.2.2., sid. 120-121

Olika värdepappersförvar – skillnader och likheter

Två vanliga typer av förvar för värdepapper och fonder är Investeringssparkonto (ISK) och svensk kapitalförsäkring. De har en del likheter bland annat i beskattningen där de skiljer sig från andra typer av förvar som depå och fondkonto. Därför används de ofta vid samma typ av kundbehov, men de har också en del skillnader som gör att de inte

alltid är utbytbara mot varandra. Därför bör licenshavaren förstå hur de skiljer sig åt avseende juridik, beskattning, avkastning, möjliga investeringar med mera samt vid vilka olika kundbehov inom dessa områden som det ena förvaret är att föredra framför det andra.

Läsanvisningar:

[Vad är skillnaden mellan de två sparformerna investeringssparkonto och kapitalförsäkring? | Skatteverket](#)

[Skatt på investeringssparkonto | Skatteverket](#)

[Skatteregler och avgifter | Konsumenternas](#)

Produktstyrning - hållbarhet

Mot bakgrund av EU:s handlingsplan om finansiering av hållbar tillväxt har det tillkommit nya regler som kräver att finansiella institut ska integrera och ta hänsyn till hållbarhetsrisker och att lämna hållbarhetsrelaterade upplysningar. I samband med detta har det antagits regler som innebär att finansiella institut ska integrera hållbarhetsfaktorer i sin produktstyrningsprocess. En sådan ska finnas och följas när institut tar fram finansiella produkter, när produktens målgrupp bestäms, när produkten distribueras samt vid den periodiska översyn som ska genomföras.

Ett finansiellt institut som producerar en finansiell produkt ska även beakta kundens eventuella hållbarhetsrelaterade mål när institutet bedömer kundens behov, egenskaper och mål och definierar målgrupp. Dock behöver inte hållbarhetsrelaterade mål ingå i den negativa målgruppen.

Det finns ingen legal definition av termen "hållbarhetsrelaterade mål" men ESMA har uttalat att det kan förstås på samma sätt som begreppet "hållbarhetspreferenser" enligt reglerna för beaktande av hållbarhet vid investeringsrådgivning.

Ett finansiellt institut som distribuerar finansiella produkter ska förhålla sig till den information som inhämtas från producenter och ska beakta denna när distributören själv sätter sin målgrupp. Därmed ligger det också ett självständigt ansvar på distributörer att förhålla sig till produktens hållbarhetsfaktorer och hur dessa matchar målgruppens och därmed kundens hållbarhetsrelaterade mål.

För både producenter och distributörer blir detta en kontinuerlig övning i och med att hållbarhetsfaktorer och hållbarhetsrelaterade mål ska ingå som en del i den periodiska översynen av institutens produktstyrningsprocess.

Licenshavaren ska förstå reglerna om hur hållbarhetsfaktorer och hållbarhetsrelaterade mål ska införlivas i produktstyrningsprocessen.

Läsanvisningar:

FFFS 2017:2 - Finansinspektionens föreskrifter om värdepappersrörelse, kapitel 5

Kommissionens delegerade förordning 2021/1257, artikel 1

ESMA 35-43-3448, Guidelines on MiFID II product governance requirements

Eiopas rapport om tillsyn av reglerna om produkttillsyn och produktstyrning:

https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2020-10/eiopa-approach-to-the-supervisions-of-product-oversight-governance_0.pdf

Normgivning i EU

När det gäller regleringen av den finansiella tjänstesektorn har EU-förordningar blivit allt vanligare och möjligheterna för medlemsländerna att införa nationella avvikelser har minskat. Kommissionen får dessutom allt oftare befogenhet att utfärda delegerade akter för att komplettera EU-direktiv och EU-förordningar.

Licenshavaren ska känna till hur en EU-lagstiftning tas fram, vem som gör vad i den ordinarie lagstiftningsprocessen samt skillnaden mellan ett EU-direktiv, en EU-förordning och en delegerad akt.

Läsanvisningar:

[En EU-lag blir till | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

[Det ordinarie lagstiftningsförfarandet - Consilium \(europa.eu\)](#)

Nyheter

Valutarisker i fondsparande

Vid de flesta former av fondsparande uppstår valutarisker. Det gäller naturligtvis för fonder som gör direktinvesteringar utanför landets gränser, men även exempelvis för fonder som investerar i inhemska företag med verksamhet i andra valutaområden. I en del fall hanteras valutariskerna via så kallad hedging (kurssäkring) i fondprodukten, i andra fall innehåller investeringen en icke kurssäkrad valutakomponent som signifikant kan påverka risk och avkastning. Licenshavaren ska därför känna till:

- skillnaden mellan en fonds noteringsvaluta, basvaluta och underliggande valutaexponering i fondens investeringar, och hur dessa tre valutakomponenter påverkar valutarisken för fondspararen
- på vilka sätt aktiefonder som investerar internationellt kan påverkas av valutarisker
- på vilka sätt räntefonder som investerar internationellt kan påverkas av valutarisker
- de vanligaste sätten för fondförvaltare att hantera valutarisker i fonder och i vilka typer av fonder det vanligen görs

Valutarisker och valutaexponering i kapitalförvaltning

Vid kapitalförvaltning uppstår ofta valutarisker. Dessa kan hanteras på olika sätt. Vanligt är till exempel att valutarisken i räntefonder hedgas bort helt vid ränteinvesteringar i annan valuta. För aktiefonder som investerar internationellt lämnas däremot valutarisken ofta mer eller mindre ohedgad, och valutakomponenten kan då signifikant påverka risken och avkastningen. Licenshavaren ska därför förstå:

- skillnaden mellan en fonds noteringsvaluta, basvaluta och underliggande valutaexponering i fondens investeringar, och hur dessa tre valutakomponenter påverkar valutarisken i fonden
- när och hur valutarisker typiskt sett uppstår vid kapitalförvaltning
- hur valutarisker kan påverka utfallet på investeringar med avseende på avkastning och risk
- när det kan vara motiverat att hantera valutarisker, och vid vilken typ av investeringar det vanligtvis görs
- de vanligaste instrumenten och teknikerna som används för att hantera valutarisker i kapitalförvaltningen

Konjunkturterminologi

I den allmänna ekonomiska debatten används ofta olika konjunkturrelaterade termer för att beskriva den ekonomiska situationen. Ibland kan sådana termer uppfattas som vaga och otydligt definierade, med risk för att även den makroekonomiska diskussionen som sådan blir oklar. Vad menas till exempel med begreppet "lågkonjunktur", och hur skiljer sig det från begreppet "konjunkturedgång"? När befinner sig en ekonomi egentligen i högkonjunktur, formellt sett? För att reda ut sådana frågor har Konjunkturinstitutet definierat vad som menas med olika konjunkturbegrepp, och det är dessa definitioner som används av professionella makroekonomer och prognosmakare.

Licenshavaren ska därför känna till vad som menas med de vanligaste konjunkturrelaterade termerna enligt Konjunkturinstitutets definitioner, inklusive:

- Faktisk BNP
- Potentiell BNP

- BNP-gap och produktionsgap
- Resursutnyttjande
- Högkonjunktur
- Lågkonjunktur
- Konjunkturuppgång
- Konjunkturavmattning
- Konjunkturedgång
- Konjunkturåterhämtning
- Balanserad konjunktur
- Konjunkturcykel

Licenshavaren ska också känna till vad makroekonomer normalt sett menar med begreppen recession, mjuklandning och hårdlandning.

Referens till Konjunkturinstitutets definitioner:

<https://www.konj.se/download/18.4a09c67b166534358602c034/1539071604995/Konjunkturterminologi.pdf>

Internationella kapitalflöden

De globala kapitalflödena på valutamarknaden, räntemarknaden, aktiemarknaden och derivatmarknaden är enorma, och påverkar ekonomin i såväl stora som mindre länder på daglig basis. Licenshavaren bör därför ha en viss grundläggande kunskap om hur dessa flöden ser ut och hur de kan dekomponeras i olika delar.

Licenshavaren ska känna till:

- hur valutamarknaden i stora drag är uppbyggd och hur valutor handlas
- vad som menas med depreciering och appreciering av en valutakurs
- skillnaden mellan en avistakurs och en terminskurs på valuta
- skillnaden mellan en inhemsk obligation och en eurobond
- de viktigaste typerna av derivatinstrument på ränte- och valutamarknaden, dvs ränteterminer, ränteswappar, valutaterminer och valutaswappar.
- ungefär hur stor den globala aktiemarknaden, räntemarknaden respektive derivatmarknaden är, räknat i marknadsvärden och utestående nominella belopp

Licenshavaren ska förstå:

- vilken typ av internationella kapitalflöden som räknas som reala respektive finansiella
- skillnaden mellan utländska direktinvesteringar (inhemska företags direkta förvärv av utländska företag) och utländska portföljinvesteringar (indirekt ägande av utländska värdepapper)
- hur ränteskillnader mellan länder påverkar internationella kapitalflöden
- hur penningpolitiken kan förväntas påverka valutakursen genom den så kallade växelkurskanalen
- vad som menas med "carry trades" på valuta- och räntemarknaden

Läsansvisningar:

Cheol Eun, Bruce Resnick & Tuugi Chuluun, *International Financial Management*, McGraw Hill, 2023.

<https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/staff-memo/svenska/2021/den-svenska-derivatmarknaden.pdf>

Internationell handel

I dagens globaliserade värld utgör handelsflöden mellan länder en allt större del av den totala ekonomiska aktiviteten i världen. För en liten öppen ekonomi som den svenska är utrikeshandeln avgörande för utvecklingen av BNP, och förändringar i förutsättningarna för utrikeshandeln kan därmed få stora effekter för ett sådant land. Känsligheten för störningar i globala logistikkedjor har dessutom med stor tydlighet exemplifierats under coronapandemin och kriget i Ukraina. De störningar som då uppstod i handeln fick tydlig effekt på bland annat global tillväxt. En djupare förståelse för utrikeshandel och valutafrågor är därför nödvändiga för att vara verksam som licenshavare i dagens globala värld, oavsett yrkesroll.

Licenshavaren ska känna till:

- de viktigaste komponenterna i ett lands handelsbalans och bytesbalans
- skillnaden mellan handelsbalans och bytesbalans

Licenshavaren ska förstå:

- hur företagens export- och importaffärer påverkar handels- och bytesbalansen i landet
- hur valutakurser påverkar exporterande företag vad gäller intäkter, kostnader och konkurrenskraft
- hur valutakurser påverkar importerande företag vad gäller intäkter, kostnader och konkurrenskraft
- den så kallade J-kurveffekten, dvs att en depreciering av den inhemska valutan tenderar att påverka handelsbalansen negativt på kort sikt men positivt på längre sikt

Licenshavaren ska förstå de tre formerna av valutaexponering i företag, nämligen:

- transaktionsexponering (inbetalningar och utbetalningar i utländsk valuta)
- omräkningsexponering (redovisningsmässiga omräkningsdifferenser i utländska dotterbolag)
- ekonomisk exponering (valutans påverkan på företagets inhemska och internationella konkurrenskraft)

Licenshavaren ska känna till:

- vad som menas med begreppen outsourcing och globala värdekedjor/logistikkedjor
- vanligt förekommande argument om för- och nackdelar med globala värdekedjor

Läsanvisningar:

Cheol Eun, Bruce Resnick & Tuugi Chuluun, *International Financial Management*, McGraw Hill, 2023.

<https://www.konj.se/download/18.db7893816ed591a475b96f6/1576590685488/Internationalisering%20och%20utvecklingen%20av%20globala%20v%C3%A4rdekedjor.pdf>

Förutsättningar för rådgivning om hållbarhet

- Licenshavaren ska känna till Taxonomiförordningen, dess syfte, omfattning och avgränsningar, dvs vilka typer av bolag och branscher som omfattas idag och framöver. Licenshavaren ska även förstå definitionen av vad som utgör en miljömässigt hållbar investering.
- Licenshavaren ska förstå Disclosureförordningen (SFDR), dess syfte och vilka typer av finansiella produkter och tjänster som omfattas samt definitionen av som utgör en hållbar investering.
- Licenshavaren ska förstå begreppet "huvudsakliga negativa konsekvenser för hållbarhetsfaktorer"
- Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan finansiella produkter som (i) gör miljömässigt hållbara investeringar, (ii) gör hållbara investeringar och/eller (iii) beaktar huvudsakliga negativa konsekvenser för hållbarhetsfaktorer.

- Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om hållbarhetspreferenser genom att ställa frågor till kund om dennes preferenser och förstå hur investeringsprodukter kan integreras med kundens preferenser för att kunna lämna ett lämpligt råd.
- Licenshavaren ska kunna tillämpa situationer där det inte går att matcha en kunds hållbarhetspreferenser med tillgängligt produktutbud, inklusive möjligheter och begränsningar som följer av att en kund kan ändra sin hållbarhetspreferens.

Läsanvisningar:

Taxonomiförordningen (EU)2020/852, artikel 1 – 7

SFDR (EU)2019/2088, artikel 1 – 3 och 6 – 9

Kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1253, artikel 1(1) och 1(6)

Kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1257, artikel 2(1), 2(3) och 2(4)

ESMA 35-43-3172, Guidelines on certain aspects of the MiFID II suitability requirements, Guideline 8

https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2022-07/guidance_on_integration_of_customers_sustainability_preferences_under_idd.pdf

Finansiell stabilitet

Finansiell stabilitet är helt avgörande för att det finansiella systemet ska fungera väl och kunna utföra sina funktioner i samhällsekonomin. Påminnelser om sårbarheter i systemet tenderar att dyka upp med ojämna mellanrum, såväl på mikroplanet (enskilda finansiella institut i svårigheter) som på makroplanet (påfrestningar i det finansiella systemet som helhet).

I Sverige är ansvarsfördelningen för den finansiella stabiliteten uppdelad mellan Finansinspektionen, Riksbanken, Riksgälden och Finansdepartementet. Hur denna ansvarsfördelning ser ut är viktigt att ha god kunskap om för många aktörer i den finansiella sektorn. Licenshavaren ska därför förstå:

- vilka grundfunktioner det finansiella systemet har
- vad som menas med begreppet finansiell stabilitet
- hur ansvaret för den finansiella stabiliteten är fördelad mellan de olika myndigheterna
- hur respektive myndighet bedriver sitt arbete med finansiell stabilitet
- vilken information om finansiell stabilitet som publiceras av respektive myndighet
- vilka verktyg respektive myndighet har för att förebygga finansiella kriser
- vilka verktyg respektive myndighet kan använda för att hantera finansiella kriser
- vad det Finansiella stabilitetsrådet har för funktion

Licenshavaren ska dessutom, på ett övergripande plan, känna till hur det internationella samarbetet kring frågor om finansiell stabilitet är uppbyggt och fungerar.

Länkar till respektive myndighets område för finansiell stabilitet:

<https://www.fi.se/sv/finansiell-stabilitet/>

<https://www.riksbank.se/sv/finansiell-stabilitet/>

<https://www.riksgalden.se/sv/var-verksamhet/finansiell-stabilitet/>

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/finansmarknad/>

<https://www.sou.gov.se/pagaende-utredningar/finansdepartementet/2013/12/finansiella-stabilitetsradet/>

Etikfall

Fullmakt/behörighet/befogenhet

Robert har under många år varit kund hos en svensk storbank och har anlitat banken som en fullservicebank. För ca ett år sedan öppnade Robert ett ISK-konto. Han gav då Leonard fullmakt (ej framtidsfullmakt) att handla på ISK-kontot. Även han är kund i banken men banken har inte känt till att Robert och Leonard känner varandra. I samband med att Finansinspektionen begär in kontoutdrag för ISK-kontot, med anledning av misstanke om marknadsmissbruk, noterar banken att det har skett mycket frekvent handel på kontot, med hög risk. Handeln har genomförts av Leonard, med stöd av fullmakten. Emmylou, som är kundansvarig för Robert i banken, tycker sig känna Robert väl. Emmylous bestämda intryck är att Robert normalt inte är någon risktagare utan snarare kan betraktas som ovanligt försiktig med sina pengar. Emmylou och banken misstänker därför att Robert inte känner till den handel som sker på kontot, eller i vart fall inte förstår innebörden av den, och att handeln därmed inte motsvarar Roberts intressen. Banken vet också att Leonard befinner sig i ekonomisk knipa och misstänker att detta kan ha bidragit till den riskfyllda värdepappershandeln.

Banken noterar även att det i flera fall har skett in- och utbetalningar från Roberts ISK-konto och hans bankkonto som helt motsvarar in- och utbetalningar från Roberts och Leonards bankkonton. Viss misstanke uppstår därför även för att Robert agerar som bulvan åt Leonard.

Att diskutera

1. Måste banken ge kunderna möjlighet att handla via fullmakter? Om banken erbjuder den tjänsten - är banken skyldig att ge samtliga kunder rätten att lämna en fullmakt?

Banken bestämmer själv över vilka tjänster som kunderna ska erbjudas. (För att få tillstånd att bedriva finansiell verksamhet krävs dock att banken erbjuder vissa specifika tjänster, såsom ISK-konto.) Banken är därmed inte skyldig att erbjuda handel via fullmakter. Om banken gör det är banken dock skyldig att behandla samtliga kunder neutralt och likvärdigt. Detta innebär inte att alla kunder ska behandlas exakt på samma sätt i alla lägen men däremot att liknande situationer ska behandlas likadant. Beträffande fullmakter är det svårt att se att banken med hänsyn till sina egna intressen (kommersiella eller praktiska etc) har rätt att ge vissa men inte alla kunder (med liknande omständigheter) möjligheter att handla via fullmakt.

En annan sak är att fullmakt kan nekas till följd av kundens personliga förhållanden (se mer om det nedan) samt av reglerna om penningtvätt, som ju bl a innebär att banken ska ha god kännedom om kunderna och ska förstå syftet med affärsförhållandet. Kraven omfattar även den som företräder en kund, exempelvis en fullmaktstagare.

Tilläggs kan att det inte finns några särskilda formkrav på en fullmakt. En fullmakt kan därmed i princip lämnas muntligt. Handläggaren bör dock alltid begära in en skriftlig fullmakt, för att undvika oklarheter om innebörden i fullmakten. Det finns inget krav på att bankens egna blanketter ska användas men i regel bör så ske, för att underlätta tolkningen av fullmakten. Om bankens blankett behöver justeras eller kompletteras i det enskilda fallet kan det förslagsvis ske genom ett tillägg eller en bilaga till blanketten.

2. Har banken en skyldighet att ta reda på om det är lämpligt att en kund (Robert i detta fall) lämnar en fullmakt eller att undersöka att det är lämpligt att fullmakten ger fullmaktstagaren (här Leonard) full behörighet och befogenhet att agera i ett visst avseende (här ISK-kontot)?

Om någon sådan formell skyldighet inte finns: bör banken ändå undersöka dessa förhållanden, under särskilda omständigheter? Vilka i så fall?

En kund har normalt sett full rättshandlingsförmåga och full frihet att lämna en fullmakt. Därmed har banken i princip inte rätt att ifrågasätta om det från kundens synpunkt är lämpligt att kunden lämnar en fullmakt eller att en fullmakt har en bred omfattning. (Banken måste förstås vara trygg med att reglerna om kundkännedom är uppfyllda, se fråga 1.) Banken bör även vara mycket försiktig med att delge kunden synpunkter som kan uppfattas som att banken ifrågasätter kundens omdöme eller förmåga att fatta övervägda beslut.

Om banken emellertid får klara indikationer på att kunden inte förstår de tänkbara konsekvenserna av att en fullmakt lämnas eller om kunden inte längre är vid sina sinnes fulla bruk eller annars inte längre är i stånd att förvalta sin privat-ekonomi kan och bör banken agera. Detta kan och bör dock inte ske utan att tydliga tecken uppstår. Att kundens agerande förefaller märkligt eller inkonsekvent eller omotiverat är inte tillräckligt.

3. Bör banken förhöra sig om hur en fullmaktstagaren ska rapportera eller återkoppla till kunden eller hur kunden annars ska kontrollera fullmaktstagarens åtgärder?

Förhållandet och samarbetet mellan kunden och fullmaktstagaren är, på ett principiellt plan, en fråga för dem och inte en angelägenhet för banken. Så länge banken inte har anledning att misstänka att något inte står rätt till har banken inte någon skyldighet, om i regel inte heller någon anledning, att hålla sig uppdaterad om detta.

Inget hindrar dock att banken ställer allmänna frågor kring hur tjänsten ska utnyttjas och syftet med tjänsten mm. Kraven på god kundkännedom innebär också att banken i vissa fall måste ställa frågor, för att förstå syftet med kundens eller dennes fullmaktstagares agerande.

Vidare får banken förstås informera kunden om dennes ansvar för fullmaktstagarens åtgärder och om vad konsekvenserna kan bli om en fullmaktstagare överskrider sin behörighet eller befogenhet.

4. Måste eller bör banken göra en regelbunden kontroll av vilken befogenhet/behörighet som ska gälla eller av att förutsättningarna för fullmakten alljämt gäller?

Någon formell och uttrycklig sådan skyldighet finns inte. I samband med bankens regelbundna genomgång av kundens affärsförhållanden med banken bör banken dock även stämma av att fullmakterna oförändrat ska gälla. Banken bör även kontakta kunden om banken får anledning att misstänka att kunden – utan att det framgår av fullmaktshandlingen – har lämnat instruktioner som begränsar fullmaktstagarens behörighet och att fullmaktstagaren har överskridit dessa, dvs har överskridit sin behörighet. (Förenklat anger behörigheten vad fullmaktstagaren har rätt att göra enligt fullmakten medan befogenheten utgör ramarna för vad fullmaktstagaren får göra, enligt särskilda instruktioner från fullmaktsgivaren, vilka inte framgår av fullmakten.)

5. I fallet misstänkte banken att handeln i på ISK-kontot inte motsvarade Roberts intressen. Måste eller bör banken i sådana fall kontakta någon av Robert eller Leonard och vad krävs i så fall för att en sådan skyldighet ske uppstå?

Banken har som sagt inte någon skyldighet att löpande övervaka handeln eller kontrollera att den verkar överensstämma med fullmaktsgivarens intressen. Det är kundens egen ansvar.

Om banken emellertid får information som föranleder sådan misstanke så finns inget hinder mot att banken kontaktar fullmaktsgivaren, för att förvissa sig om att fullmakten alljämt är korrekt och giltig eller för en diskussion om den bör gälla även fortsättningsvis. (Här kan erinras om att fullmaktsgivaren/kunden kan återkalla fullmakten med omedelbar verkan).

Sekretess i förhållande till fullmaktstagaren utgör här inga hinder. Detta ligger i linje med att banken har en allmän plikt att agera i kundens bästa intresse och kan normalt knappast anses vara något ingrepp i kundens integritet. En sådan kontakt kan och bör normalt tas redan vid tämligen svag misstanke, lämpligen genom en tämligen informell kontakt, t ex avstämning per telefon. Däremot bör kontakten inte, i vart fall inte initialt, tas med fullmaktstagaren.

Det kan inträffa att banken misstänker att kunden inte längre har full förmåga att sköta sina ekonomiska angelägenheter (utan att kunden är så försvagad att hen bör ha god man eller förmyndare). Om så är fallet innebär det inte i sig att fullmaktstagarens ageranden inte längre motsvarar kundens intressen. Däremot kan kanske befaras att kunden i en

sådan situation inte längre har möjlighet att själv kontrollera och följa upp fullmaktstagarens åtgärder. Även detta kan motivera att banken kontaktar kunden för en diskussion om fullmakten.

6. Banken kände i fallet till att Leonard befann sig i ekonomisk knipa och misstänkte att detta föranledde den riskfyllda handeln på ISK-kontot. Fick och borde banken ha informerat Robert om att Leonard befann sig i ekonomisk knipa?

Om handeln kunde antas avvika Roberts intresse borde banken som sagt ta upp detta med Robert, inom ramen för en diskussion om fullmaktens innebörd och gränser. Att Leonard är fullmaktstagare innebar dock normalt inte att banken har rätt att lämna ut information om hans ekonomiska förhållanden till Robert.

7. I fallet misstänkte banken som sagt att Robert agerar som bulvan åt Leonard. Vad ska banken göra?

Att någon uppträder som bulvan är mycket olämpligt, inte minst då det kan skapa oklara ansvarsförhållanden samt försvåra utredningar och åtgärder mot den som är den egentliga parten. Banken kan därför inte ha kunder som är bulvaner och bör reagera snabbt vid misstanke om att bulvanskap. Ett bulvanförhållande är ofta förenat med brottslig eller ljuskyggt agerande. Innan en kund kontaktas, Robert i fallet, bör banken därför noga utreda dels om det finns fler omständigheter som talar för Robert är bulvan, dels om agerandet kan vara brottsligt, såsom exempelvis penningtvätt eller marknadsmanipulation. (Den som utreder har här förstås behörigt intresse att få information om Robert och Leonard från samtliga relevanta delar av banken.) Om en sådan misstanke uppstår ska en polisanmälan göras. Robert och Leonard får inte informeras om det.